

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЕДАГОГАМ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Лариса Дейдиш,
методист НМЦ професійного розвитку педагогічних працівників
ІПО Київського університету імені Бориса Грінченка*

Шановні колеги!

Ви є достойним прикладом освітянської боротьби, стійкості та перемог. Це завдяки вам діти мають можливість здобувати позашкільну освіту, незважаючи на численні виклики та загрози. Завдяки вашим зусиллям заклади позашкільної освіти стали тими острівками миру, де діти можуть відволіктися від страшного повсякдення війни. Ви – неймовірні.

Ніхто не знає краще, ніж ви, як це - бути педагогом позашкільної освіти, як це – щодня жити позашкільною освітою. Незмінним завданням залишається допомога дітям реалізувати здібності та творчий потенціал, створення простору безпеки, забезпечення відкритого доступу до якісної позашкільної освіти.

Рекомендації щодо організації роботи

Бути поруч: пам'ятайте, ви є головним джерелом підтримки наших дітей. Тому відчуття нашої присутності – це найголовніший «термостат безпеки» для дитини. Бути поруч – це про дотик і обійми, про співдіяльність, про добрий погляд, про уважність і любов. А також про чутливість до того, коли дитина цього потребує, а коли хоче побути наодинці.

Бути прикладом: більшість способів давати собі раду передаються дітям через наслідування дій дорослих. Тож педагогам важливо бути свідомими цього і ділитися, говорити з дітьми про те, що їм допомагає. І звісно це не означає, що педагог має бути «ідеальним» прикладом – бо стійкість, це не про те, щоби ніколи не падати, а про те, щоби вставати знову і знову...

Спілкуватися: це так важливо для дітей, щоб ви допомогли зрозуміти, що відбувається і як вистояти – на макро – і мікрорівні. З дітьми треба говорити з повагою до їх внутрішньої мудрості, бажання і потреби зрозуміти. Слухати, що говорять діти, і слухати те, про що вони мовчать...

Задіювати: час життя безцінний – треба зосередитися на корисній дії. Для дітей ці дії дуже різні – це і вчитися, і малювати, читати/слухати казки, гратися, робити добрі справи, займатися спортом тощо. Корисна діяльність приносить добрий плід, вона зосереджує увагу і допомагає інтегрувати енергію стресу.

Організувати освітній процес допоможуть:

- [рекомендації щодо організації освітньої діяльності закладів позашкільної освіти за основними напрямками у 2023/2024 навчальному році \(лист Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1/12609-23\)](#);
- [поради Державної служби якості освіти](#);
- [рекомендації Державної служби України з надзвичайних ситуацій та міністерства освіти і науки України](#);
- [поради Служби освітнього омбудсмена «Як підтримати та заспокоїти дитину під час війни?»](#);
- [Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?»](#)

Рекомендації щодо навчального навантаження, форм і методів освітнього процесу

Дозвольте собі гнучкість у плануванні та модифікації навчальної діяльності. Уникайте одноманітності.

Подбайте про адекватні навчальні навантаження. Великі обсяги матеріалу, надмірна складність завдань не сприяють якості освітнього процесу. Заохочуйте вихованців до досягнення чогось нового. Стимулюйте уяву, самостійність і незалежність мислення. Проявляйте повагу до творчої праці ваших вихованців.

Надавайте можливість вибору та заохочуйте вихованців обирати те чи інше завдання, той чи інший спосіб виконання, варіанти презентації результатів тощо. Заохочуйте допитливість, надавайте значення різноманітності ідей і думок, стимулюйте «мозковий штурм». Заохочуйте розумний ризик.

Ставтеся до помилок як до частини освітнього процесу. Помилки природні й потрібні. Неможливо почати існувати в «новій реальності» без великої кількості спроб і помилок. Крім того, стрес впливає на увагу, пам'ять, здатність зосереджуватися. Деякі вихованці можуть демонструвати поведінку, яка притаманна меншим за віком дітям. До всього цього потрібно поставитися з розумінням. Не докоряйте іншим чи собі.

Заохочуйте винахідливий гумор. Гумор допомагає дітям відчувати радість від творчих можливостей свого розуму.

Віддавайте перевагу формульованню оцінюванню – оцінюванню для навчання (зворотний зв'язок для вдосконалення навчання; краще залучення вихованців у освітній процес (що будемо вивчати, для чого це, як використати за межами закладу позашкільної освіти).

Підтримуйте гігієну користування технічними засобами. Робіть перерви для руханок/ігор/розмов, дайте можливість вихованцям висловитися: розповісти про свій настрій, проговорити емоції тощо.

Обережно ставтеся до тем родини, дому, домашніх улюбленців (діти могли їх утратити), недавнього минулого тощо. Психологи не радять використовувати під час занять метафори/образи літаків, воєнної техніки тощо. Будьте уважні до

звуків, що їх супроводжують (у відеоматеріалах і под.). Усе це може травмувати дітей, які були під обстрілами. Не розпитуйте про травмувальні події, проте завжди вислухайте дитину, про що б вона не говорила. Допоможіть вихованцям бачити щоденні (навіть невеликі) перемоги в їхньому житті, навчіть їх помічати це. За можливості радьтеся з професійними психологами, удосконалюйте педагогічну кваліфікацію за цим напрямом. Пам'ятайте, у складних життєвих обставинах і ми, дорослі, і наші діти, гартуємо нашу емоційну компетентність та психологічну стійкість – спільне подолання цих викликів стане важливим досвідом, що веде до внутрішнього зросту...Будьте мудрими!

Пам'ятайте про потреби дитини, допомагайте дітям адаптуватися до змін у житті.

Допоможуть у роботі наступні ресурси:

- [методичні рекомендації щодо змісту та оформлення навчальних програм з позашкільної освіти \(лист Інституту модернізації змісту освіти від 16.08.2023 № 21/08-1330\)](#);
- [наказ Міністерства освіти і науки України від 22.07.2008 № 676 «Про затвердження Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України»](#);
- [онлайн-курс «Спільно до навчання: ефективна та безпечна освіта під час війни»](#);
- [онлайн-курс «Школа стійкості»](#);
-